

Twee nieuwe bladsprietkevers aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Scarabaeoidea)

Willy Troukens

Samenvatting. Onlangs werden 2 nieuwe Scarabaeoidea-soorten gevonden aan de westrand van Brussel: *Aphodius sticticus* (Panzer, 1798) en *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761). In een eerdere publicatie werden 21 andere soorten besproken en afgebeeld door dezelfde auteur (Troukens: 147–159).

Abstract. Recently 2 new species of Scarabaeoidea were found at the westside of Brussels: *Aphodius sticticus* (Panzer, 1798) and *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761). In a former publication 21 other species were discussed and figured by the same author (Troukens 2007: 147–159).

Résumé. Récemment 2 nouvelles espèces de Scarabaeoidea ont été récoltées à la périphérie ouest de Bruxelles: *Aphodius sticticus* (Panzer, 1798) et *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761). Dans une publication antérieure 21 autres espèces furent discutées et dessinées par le même auteur (Troukens 2007: 147–159).

Key words: *Aphodius sticticus* - *Cetonia aurata* – Scarabaeoidea – Faunistics – Belgium – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht. willy.troukens@skynet.be

Sinds 1970 wordt aan de westrand van Brussel intensief uitgekeken naar bladsprietkevers (Scarabaeoidea). In 2007 werden de resultaten hiervan gepubliceerd in Phegea (Troukens 2007: 147–159). Aan de 21 soorten die toen werden besproken en afgebeeld kunnen wij nu de 2 volgende soorten toevoegen.

1. *Aphodius sticticus* (Panzer, 1798) (fig. 1)

Aphodius sticticus (Panzer, 1798) behoort tot de familie der Scarabaeidae, onderfamilie Aphodiinae (Vorst 2010: 100–101). In de “Atlas provisoire des insectes de Belgique” staat hij vermeld als *Aphodius equestris* (Panzer) (De Bast 1985: 1861).

Deze dwergmestkever is 3,5 à 5,5 mm lang. Tasters en sprietten zijn donker. Poten geelbruin. Kop fijn bestippeld; zwart, met een geelbruin vlekje voor elk oog; tussen de ogen met 3 heel zwakke bultjes. Halsschild spaarzaam bestippeld; zwart, met geelbruine zijranden; soms ook de basis geelbruin. Dekschilden eveneens geelbruin en zwartgevekt; elk met 10 fijne stippestrepen.

In Europa is *A. sticticus* nergens zeldzaam. Hij wordt ook gevonden in Klein-Azië, de Kaukasus en Armenië (Bunalski 1999: 16). In België komt hij algemeen voor in bosrijke streken waar men hem van april tot oktober kan vinden in uitwerpselen van reeën, everzwijnen, schapen, maar vooral van paarden; soms ook in stalmeest. Volgens Janssens (1960: 214) is *A. sticticus* een typische soort van beboste zandgronden. Daarom is het vreemd dat er geen vangsten bekend zijn uit de Kempen en de kustduinen (fig. 2). De vondst van een exemplaar in het Westhoekreservaat (De Panne) op 14.v.2011 door Guido Bonamie vormt daarop een gelukkige uitzondering.

Aan de westrand van Brussel is *A. sticticus* voor het eerst ontdekt op 18.iv.2011 aan de rand van de Wolfspuiten te Dilbeek. Het kevertje kroop over een veldweg naast een paardenweide. Deze soort werd ook gevonden aan de rand van het Dwarsbos te Beersel: 1 ex. op 1.viii.2013 en 1 ex. op 30.v.2014, telkens in een kleine Heath-val.

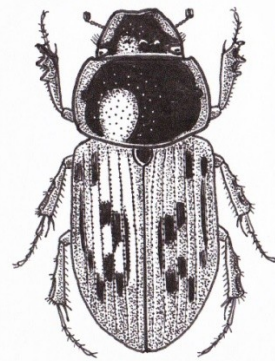

Fig. 1. *Aphodius sticticus* (Panzer, 1798).

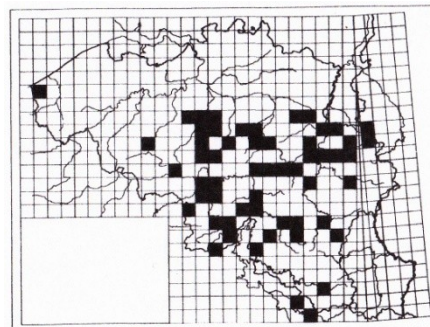

Fig. 2. Vindplaatsen van *Aphodius sticticus* (Panzer, 1798) in België.

2. *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761) (fig. 3)

Tot voor kort was de gouden tor, *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761) aan de westrand van Brussel een totaal onbekende kever. Ik kende hem alleen van enkele plaatsen in de Ardennen en uit de populaire keverboekjes. Groot was dan ook mijn verbazing toen Remi Guinez mij op een dag 2 exemplaren toonde, op 10.viii.2000 gevangen nabij het Dudenpark te Vorst-Brussel. Waren het adventieven? Of had *C. aurata* zich hier decennia-lang verborgen weten te houden? Tien jaar later, op 18.v.2010, ontdekte Patrick Goossens 3 exemplaren op meidoornbloesems nabij De Rondenbos te Dilbeek. Neen, dat kon geen toeval meer zijn! Met

vernieuwde moed ging ik nu wekelijks mijn traditioneel studiegebied, De Wolfspuiten, prospecteren. In de nazomer werd ik eindelijk voor mijn moeite beloond. Op 2.ix.2010 vond ik aldaar mijn eerste exemplaar op het blad van een hazelaar. Het seizoen 2011 leverde geen nieuwe vondsten op. Maar op 14.v.2012 ontdekte ik op bloeiend fluitenkruid mijn tweede exemplaar, eveneens in De Wolfspuiten te Dilbeek. Dit staafde mijn vermoeden dat de soort zich hier nu voortplant. Ook elders in de streek wordt *C. aurata* nu opgemerkt. Te Ganshoren, langsheen de Pontbeek, vond Hugo Raemdonck op 12.v.2012 eveneens zijn eerste exemplaar.

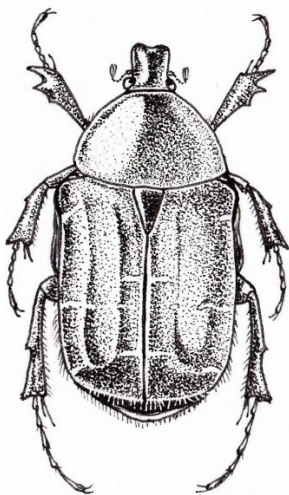

Fig. 3. *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761).

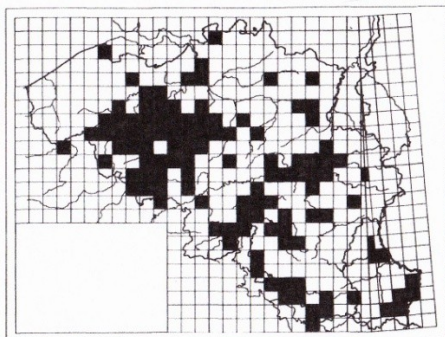

Fig. 4. Vindplaatsen van *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761) in België.

C. aurata behoort tot de familie der Scarabaeidae, onderfamilie Cetoniinae (Vorst 2010: 102–103). Het is een prachtige kever van 13 à 20 mm lengte. De bovenzijde is metaalglanzend groen en vlak gewelfd; de onderzijde kopergroen. Het halsschild is naar voren afgerond. De dekschilden vertonen elk 2 lengteribben en witachtige dwarsvlekken. Borst en achterlijfszijden zijn ruig behaard.

De volwassen kevers zijn van april tot september aan te treffen op warme, zonnige plekken in bossen, tuinen en langs weilanden (Janssens 1960: 376–378). Zij vliegen graag in de zonneschijn en bezoeken allerlei bloemen zoals rozen (*Rosa*), meidoorn (*Crataegus*), spirea's (*Spiraea*), vlier (*Sambucus*), Gelderse roos (*Viburnum*), rode kornoelje (*Cornus sanguinea*) en ze worden tevens aangelokt door uitvloeiend boomsap (Keer 1930: 1297). De larven vindt men in vermolmd hout van oude loofbomen maar ook wel aan wortels, onder bladeren en ander plantenafval. Zij verpoppen in een zelfgemaakte cocon van samengeklitte stukjes hout (Janssens 1960: 376–378).

Volgens Bunalski (1999: 29) is *C. aurata* de algemeenste Cetoniinae-soort in Europa; oostelijk komt hij voor tot in Siberië en NW-China. Janssens (1960: 376–378) vermeldt ook Klein-Azië en Noord-Afrika. Vooral in het zuiden bestaan er veel kleuraberraties, soms streekgebonden, waardoor men van rassen of ondersoorten zou kunnen spreken (Keer 1930: 1297). In België wordt *C. aurata* tegenwoordig aangetroffen in alle provincies (fig. 4).

Dankwoord

Dit artikel kwam tot stand met de zeer gewaardeerde medewerking van een aantal collega's waardoor het mogelijk was om de verspreidingskaartjes samen te stellen, met name Guido Bonamie (Nevele), Luc Crevecoeur (Genk), Eric De Tré (WID, Denderleeuw), Alain Drumont (KBIN, Brussel), Patrick Goossens (Dilbeek), Remi Guinez (Vorst-Brussel), René Pletinck (Hamme) en Hugo Raemdonck (Jette). Voor de verspreidingskaart van *C. aurata* werd ook dankbaar gebruik gemaakt van alle datagegevens uit Waarnemingen.be.

Bibliografie

- Bunalski M. 1999. *Die Blatthornkäfer Mitteleuropas. Coleoptera, Scarabaeoidea. Bestimmung-Verbreitung-Ökologie.* — František Slamka, Bratislava.
- De Bast A. 1985. Atlas provisoire des insectes de Belgique. Cartes 1801–2030. — Edité par Jean Leclercq, Charles Gaspar et Charles Verstraeten. Faculté des Sciences Agronomiques de l'Etat. Zoologie Générale et Faunistique, Gembloux (Belgique).
- Janssens A. 1960. *Faune de Belgique. Insectes. Coléoptères lammelicornes.* — KBIN, Brussel.
- Keer P. M. 1930. *Calwer keverboek.* — W. J. Thieme, Zutphen.
- Troukens W. 2007. Bladsprietkevers (Coleoptera: Scarabaeoidea) aan de westrand van Brussel. — *Phegea* 35(4): 147–159.
- Vorst O. 2010. Catalogus van de Nederlandse kevers (Coleoptera). — *Monografieën van de Nederlandse Entomologische Vereniging* 11. NEV, Amsterdam.
- Waarnemingen.be. *Cetonia aurata* (bezocht op 15.x.2010).